

Nikolaj Vasiljevič Gogolj

Plašč in druge novele

Gogoljeve novele so vsekakor dela, ki so daleč preseгла vsa moja pričakovanja. Vse štiri novele, ki so združene v eni knjigi zbirke svetovni klasiki, združujejo razen tega, da jih je ustvaril Gogolj, nekakšne poglobljene skupne značilnosti, zaradi katerih nikomur ne privoščim, da bi jih v svojem kratkem življenju prezrl. Navdušenje se mi pri knjigah, ki so namenjene, tako pravijo, razširjanju naše duhovne in splošne razgledanosti bolj redko pojavi. Pravzaprav sem trenutno kar nekako pod vplivom teh novel. Pri branju se me je polastil občutek prijetne notranje bogatosti, polnosti, kajti vsak stavek v novelah kar prekipeva od drobnih misli, ugotovitev, pa tudi pisateljevih življenskih nazorov. Ko sem se počasi prebijal skozi to morje misli, ki so se vtihotapile v možgane in jih do kraja zaposlile, se me je oprijemal tisti posebni občutek oddaljenosti od dogajanja, ko vse izgleda tako cinično, humorno cinično. Gogoljev smisel za humor in grotesknost, ki prežema novele, človeka res navduši. Njegov slog te na nek način prav prisili v razmišljanje v stilu: "Mogoče je pa za tem dogodkom res stoji kaj več? Kaj je hotel povedati s tem stavkom?"

Zelo všeč mi je bil tudi Gogoljevo izvrstno poznavanje značajev. Vsaka oseba, ki jo je opisal, se ti na tako jasen način prikaže pred očmi, z vsemi svojimi napakami vrlinami in to na humoren način. Značaj nekega človeka je pisatelj večinoma opisal v nekaj kratkih stavkih, a je zadel točno v bistvo in niti tri strani še tako podrobne analize nebi pričarale življenskih značilnosti njegovih oseb bolj realistično in še s humorjem povrh. V tistih nekaj stavkih se ti prikaže vsa preteklost in prihodnost značaja določene vrste. Njegove opise bi v poeziji lahko primerjal z haikui, pri njih se ti prikaže vtis, slika iz narave, pri Gogolju pa je ta slika uokvirjena človeška duša, z drugo besedo značaj. Okvirje si človek zgradi sam, ali pa mu jih vcepi vzgoja in družba, kajti z nečim vendar moramo nadomestiti izgubo nagonov, ki nam jih je narava tako velikodušno odvzela na prehodu v višjo stopnjo razvoja. Te okvirje in puhlost je Gogolj zelo dobro opisal v noveli Nevski Prospekt. Cela novela je kot nekakšna zanka, v katero se na koncu ujameš in spoznaš svojo lastno uokvirjenost. In kaj nam storiti? Prešern se je zatekel v resignacijo, se bomo mi tudi vdali? Če še naš največji pesnik ni našel rešitve, kako naj jo potem jaz, navaden povprečen človek, ki še spisov ne zna pisati.